

se per desaparèixer en la fosca nit. Un pensament les immobilitza: després de tant de temps formant una sola figura, l'antiga existència s'haurà afeblit, s'haurà dissipat en el record. Ni tan sols es reconeixeran. I mentre ploren per les que un dia van ser, la foscor se les emporta. Juntes. Però l'endemà...

pausa.

L'ALTRA: L'endemà sorgiran de nou damunt la vorera, com si la seva vida encara no hagués estat viscuda. I el sol serà intens, i no voldran patir.

sentim llunyà el so del llapis que escriu febrilment damunt del paper.

VEU DE L'HOME (EN OFF): Amor meu: Entre tu i jo... Entre tu i jo... Com era? Com era? No hi haurà... Entre tu i jo... no hi haurà... No hi haurà... No hi haurà... (*pausa.*) Una mica de passat... Unes engrunes de records... Era així... Era així... Era així, oi?! He de recordar... Ho he de fer... Recorda... Recorda... Recorda.

*ELLA s'apropa a L'ALTRA i la besa als llavis.
fosc.*

Cardina

Josep Pujol

A partir de *La vida perdurable*,
bo i esperant —si cal—
que Narcís Comadira em disculpi.

Aquesta obra va ser estrenada el 26 de maig del 2012
a Sala la Planeta de Girona, dirigida per Meritxell Yanes,
amb Marc Ciurana i Àlvar Triay.

PERSONATGES

GABRIEL
LLUC I
DANI

Els darrers, pare i fill, els pot fer un sol actor.

Escena 1

Habitació

*Una cambra de pis petit, habitació amb llit a terra.
En LLUC té una cardina a la mà, amenaçador. En
GABRIEL s'ho mira.*

LLUC: Seria tan senzill. Una lleugera pressió, res, tancar el
puny, i ja estaria fet.

GABRIEL: Lluc, deixa-ho córrer, sisplau...

LLUC: Només és una cardina. És com mecànica, un petit
robot que canta.

GABRIEL: Per què em maltractes així?

LLUC: Ja no bat les ales. Està acollonida...

GABRIEL: No ho faràs. I si ho fas, se me'n refot. Gairebé millor.

LLUC: També la podria deixar anar per la finestra. És una
altra opció.

GABRIEL: Prefereixo que l'esclafis. A fora no sobreviuria, no hi estan acostumades. Se l'acabaria menjant algun gat, patiria. Potser que vagi fent les maletes. Deixa la Carí a la gàbia quan te n'hagis cansat, de jugar amb ella.

LLUC *la posa dins la gàbia*: Endú-te-la. Per aquí a casa no la vull pas.

GABRIEL: Ja comptava fer-ho.

LLUC: Amb tu també farà mala fi. A la mili no te la deixaran tenir.

En GABRIEL comença a fer la maleta, omplint-la de roba.

GABRIEL: La deixaré a algun cosí. Encara canta, potser el faran servir per cria...

LLUC: Deixa-la amb la Laia. Te la cuidarà molt bé.

GABRIEL: Lluc, no comencem.

LLUC: És una Penèlope perfecta. T'escriurà cartes tendres, et dirà que t'enyora un dia i un altre. "I què fa la Carí?"... Una bona nòvia de quinto perquè els altres reclutes no sospitin res de res.

GABRIEL: Lluc, no ho entenc. Si has sigut tu que me l'has llançat al damunt, la Laia, si no has parat d'organitzar sopars tots tres, de quedar ara sí i després també.

LLUC: I a tu et va faltar temps de fer-te el gitano català, més simpàtic que en Peret, llegit i saberut, que li parlava de Salvat-Papasseit i del matriarcat de la cultura romaní. Au, vinga!

GABRIEL: No suportó les discussions de marietes. I per una dona. Això no havia d'anar així, Lluc.

LLUC: Agafa jerseis, Gabriel, que a Ceuta ha de fer biruji, a l'hivern.

GABRIEL: Biruji... Lluc, tu no vols que torni, no?

LLUC: Qui ho ha dit, això? Aquest no abruga gens, que no ho veus?

GABRIEL: Sembla que busquis excuses per desfer-te de mi.

LLUC: I plega'ls una mica millor, que l'estàs ficant de qual-sevol manera. No siguis gitano. Deixa'm. (*Es posa a fer-ho ell.*)

GABRIEL: Potser sí que ens tenim massa vistos.

LLUC: I ja està. (*Li dona la maleta.*) No t'oblidis de la cardina.

GABRIEL: Te n'hauràs de cuidar tu. Només saps fer això, Lluc, cuidar i cuidar. La deixo aquí. I si no la vols, mata-la sense que pateixi. Ofega-la a sota aigua, per exemple. Serà un moment.

En GABRIEL marxa. En LLUC es queda mirant la gàbia, una estona. Fos.

Escena 2

Bar

Una taula de cafè amb dues cadires. Assegut, en DANI llegeix un llibre. Entra en GABRIEL portant-se el cafè i duent una gàbia tapada. En DANI s'aixeca per donar-li la mà. Dubta un moment, fins que opta també per abraçar-lo. Es miren com volent-se reconèixer de molt temps enrere. En GABRIEL deixa la gàbia a terra.

DANI: Així que ets tu.

GABRIEL: Sí, i tu ets en Daniel.

DANI: En Dani.

GABRIEL: Dani. Jo, Gabriel. Em dic Gabriel.

DANI: Gabriel. Pel nom, és clar, jo no... Ara, per la cara, potser t'hauria reconegut. No ho sé, fa tants anys...

GABRIEL: Sí, és clar. Jo, el teu nom, me'l sé de memòria: Daniel Ansó i Gironella. I de cara, t'assembles molt a ell.

DANI: Ja m'ho diuen, i per les seves fotos prou que ho veig jo, també. Almenys em va passar una bona línia de crani.

GABRIEL: I més coses. Aquesta pell... La maduresa eterna, que en deia ell. Ara semblés més gran del que ets, però d'aquí a uns anys semblaràs més jove del que seràs en realitat.

DANI: Així una cosa valdrà per l'altra.

GABRIEL: T'hi assembles molt. Molt.

DANI: Massa que m'ho diu, la meua mare. (*S'asseuen.*) Vau estar junts molts anys, amb el pare? Em vaig perdre tantes coses. Ho vam fer molt malament, tots plegats.

GABRIEL: Tu eres molt jove, una criatura, què sabies? La teua mare, què fa?

DANI: Pesada com sempre. Però hem trobat una mena d'equilibri. Ara li duc en Xavier a casa. S'han fet amics i tot. És passen receptes. Finalment ha trobat la jove perfecta, i mira que li ha costat.

GABRIEL: Així, tu també... No ho sabia.

DANI: En tenia tots els números. El benjamí a molta distància d'edat dels altres, mare omnipresent i pare absent, genètica predisposada, què vols...

GABRIEL: El teu pare se n'hauria dut una alegria.

DANI: Vols dir? Més aviat em sembla que li hauria semblat una condemna que es repeteix com un cicle. Una tara familiar.

GABRIEL: I a tu, t'ho sembla?

DANI: Una condemna? Al contrari, em sembla una benedicció del cel. Quan veig aquestes famílies corrent darrere un cotxet, els pares sense prou mans ni paciència, estant el món com està... Ell, sobretot ell, puc veure com ha cedit, com se sent atrapat pel corrent de la biologia, el niu calentó d'ella contra l'instint de repartir esperma a tort i a dret d'ell, com un aspersor. Com rere aquella sagrada

família somrient hi ha un mascle venut i trist, com un macaco fent-se palles en un zoo. No, què va, quina sort...

GABRIEL: El teu pare no ho veia pas així...

DANI: I així li va anar. La gran expulsió, quan va gosar alterar el gran ordre amb el gran pecat.

GABRIEL: Jo tampoc ho veig així, la veritat. No tothom és igual. Els mascles no som iguals, tu ho has de saber més bé que ningú. El teu pare volia i dolia, però al final no va poder triar...

DANI: Perdona, m'he esverat. Jo parlo per mi, és clar. I a tu, t'ha tractat bé, la vida? Et conserves més bé que jo, i devem ser si fa no fa. No, has de ser una mica més gran tu...

GABRIEL: El teu pare va ser la meua sort. No sé pas què se n'hauria fet, de mi. Érem molta colla, massa boques i pocs calés. Quan vaig marxar de casa, gairebé ni se'n van adonar. He contactat amb tu per donar-te una cosa, si la vols. Una mena d'herència. (*Posa la gàbia damunt la taula i la destapa: és una cadenera.*)

DANI: Una cardina! És... maca. Quins colors. No està prohibit?

GABRIEL: És molt vella, pobreta. Però viuen molts anys, si se les cuida bé. Aquesta ja no canta, i això que havia refilat molt. Era un bon mascle, havia guanyat concursos. Encara durarà algun any més. Si te'n poguessis cuidar...

DANI: Has contactat amb mi, després de tants anys, per regalar-me una cardina?

GABRIEL: Pren-t'ho com el darrer record del teu pare. La vam tenir molts anys. Deies que tenies mala consciència. Això ho podria arreglar una mica...

DANI: I, no ho sé, no es podria donar a alguna protectora d'animals o una cosa així?

GABRIEL: Si em dius que no la vols, és el que faré. La regalaré a algú, a algun parent, no costaria pas gaire. Però a mi m'agradaria que te la quedessis tu. Bé, que us la quedeu amb en...

DANI: Xavier.

GABRIEL: Amb en Xavier. No us portarà pas gaire feina. Netejar la gàbia de tant en tant. El menjar és molt barat. I com que no canta, ni la notareu. Us la trobareu morta qualsevol dia i al final us sabrà greu, ja veuràs. Se'ls acaba agafant afecte, a aquestes criatures. Se les veu tan innocents.

DANI: Però, si és un record del meu pare, i si te'l vas estimar, i vull pensar que te'l vas estimar, es pot saber per què te'n desfàs, ara?

GABRIEL: Al·lèrgia. El meu segon fill hi té al·lèrgia. Ens ha costat molt de trobar d'on li venia, fins que hem sabut que és la cardina.

DANI: T'has casat.

GABRIEL: Sí. Bé, aparellat. Ja fa uns quants anys. Va ser després del teu pare, ara no et pensis que...

DANI: Res, jo no penso res. Dues criatures.

GABRIEL: I busquem la tercera, almenys jo hi insisteixo. La que té més seny és ella, la Laia.

DANI: Laia.

GABRIEL: No t'ho pots pensar ni que sigui un moment? Mira-te-la...

DANI: Explica-m'ho. Tot, explica-m'ho tot.

Fos.

Escena 3 Habitació

GABRIEL *entra amb la gàbia*: Lluc, ja sóc a casa!

LLUC *des de fora*: Estic cuinant.

GABRIEL: Puc trucar?

LLUC: Per què ho preguntes encara, a aquestes altures? Això també és casa teva.

GABRIEL: És que serà una trucada llarga...

LLUC: Fes. Estic fent gaspatxo, per dinar.

Gabriel, *trucant, estirat al llit*: Bon dia. Miri, que jo voldria parlar amb algú dels seus veïns, els Pubill. Si pogués ser, amb l'avi, segurament el trobarà a fora prenent el sol... Només serà un moment. Perdoni, sí, ens afanyarem. El va a buscar? Gràcies, gràcies de debò. Sí, m'espero... (*Pausa llarga.*) Sí? Joan? Baru bato... (*Cridant:*) Bàru bàto, sóc en Gabi. En Gabi, sí!... Què fem? Sí, jo també molt content... Bé, sí, bé... Sí, velaré aviat, sí... Avi, et volia preguntar... Com es fa per assolellar unes cardines petites? Unes cadernereres, ternís, sí... Una estaribén a fora, airejada, i la mare els durà halar. Només panyí, per pilar... Sí, que velaré un dia i galibarem, sí, aquest estiu, segur. No, no m'he ruminyat encara, no... Avi, que t'he de deixar. Que sí, i et duré cebaló... Ah, que el cosí Rafel també... Rafael, ets tu? Bé, molt bé... Ja l'he astarat. Sí, un mascle ternó i mansuet... Me l'ha passat el cosí Miquel, el de Perpinyà... Sí que el coneixes, com no l'has de conèixer?... Sí, adzinó, serà perfecte per a la cria. La que sento és la gatzina? Deixa-la que s'hi posi... (*Alegre:*) Maria de la Mar, què fas, bam-baní, guapa? Saps que tinc ocellets nous? Sí que canten, sí... (*Entra en LLUC, es fixa com en GABRIEL xerra, feliç.*) Doncs groc, vermell, negre i blanc, ja n'has guipades altres cops... (*Riu.*) Quedem un dia, i te l'ensenyo... Nai, nai, no, el cap de setmana no. Ja et tornaré a trucar. Sí, sí, no pateixis. Au, m'angeleli, m'angeleli... (*En LLUC surt de nou.*) En Marcel també? Quina cara està fent el vostre veí?... Pral, sóc jo... Acoi, a la quer d'en Lluc... barbaló? No... Escolta, tinc un mascle bombanó per al concurs de cant, però sol jo no... Estil malagueny, cantada a l'eco i... T'hi apuntaries? Què dius, un altre txabó? Felicitats, Marcel! I quan serà? Dos mesos? Diquela!

Beneït sigui Ruddabel! Res, res, que no estàs pas per cardines, tu. Sí, sí, ens hem de diquelar... Com? Perdoni, perdoni? No tornarem a... (*L'han penjat.*)

LLUC, *des de fora*: Amb quin cosí parlaves?

GABRIEL: Amb tres, i l'avi Joan. I amb la Maria de la Mar. Més bam-baní, perdó, més maca...

LLUC: I per què no has quedat?

GABRIEL: T'ho volia preguntar a tu abans. Sé que els caps de setmana no t'agrada gaire, que hi vagi.

LLUC: Jo no t'he posat mai cap impediment. Treu els peus del llit.

GABRIEL: Ja ho sé, però no t'agrada, no diguis que no. És quan no treballes i podem estar junts...

LLUC, *entrant amb un gerro de gaspatxo*: Fes el favor de quedar quan vulguis. I treu els peus dels llençols. El dinar ja és a punt.

GABRIEL: En Marcel tindrà un altre fill aviat.

LLUC: A la teva família no s'estilen les vasectomies.

GABRIEL: Gaspatxo! Do'm. (*Li agafa el gerro i beu a gallet.*)
Quin mal hi ha? La canalla...

LLUC: No, al cim del llit no...

GABRIEL: La meva mare el fa més bo, però aquest no està malament. Tinc un mascle nou, i dues cries...

LLUC *li arrabassa el gerro*: No siguis gitano... Les cries, no les haureu xorat d'algun niu...

GABRIEL: Xorat? Des de quan dius xorat?

LLUC: T'ho he sentit dir. Xorar, robar, no?

GABRIEL: No tens per què dir-ho. En tu es fa estrany...

LLUC: M'agrada saber alguna paraula calò.

GABRIEL: Per què? D'aquí a deu, vint anys, ningú no les dirà. Només són paraules. La Maria de la Mar no les dirà... Et faria res que la portés un dia per veure les cardines? Li agraden...

LLUC: La neboda de segon grau preferida.

GABRIEL: És que té aquella edat tan graciosa del perquè. Jo

només li deixo fer tres perquè. T'està bé que la porti algun dia entre setmana? Tu estaràs treballant, no et molestarem...

LLUC: Perquè així no la vegi? Gabriel, ja sé per què ho fas. No passa res. Que jo no pugui veure els meus fills no vol dir que tu te n'hagis de privar. I sé que tu te'n deleixes.

GABRIEL, *mirant-se la gàbia*: Un ocell no canta perquè tingui una resposta. Canta perquè té una cançó.

LLUC: Ho has llegit a algun lloc?

GABRIEL: Ho diuen...

LLUC, *abraçant-lo*: Sóc aquí, Gabriel. Amb tu. Amor meu, sempre hi seré. No passa res, no em passa res. La meva família ara ets tu.

GABRIEL: I en faràs prou, amb mi?

LLUC: En tinc prou. I tu, Gabriel, en faràs prou, amb mi? Tu, jo, cardines i nebots, segur que en faràs prou?

GABRIEL: Segur, Lluc, n'estic segur.

LLUC: Vaig a parar taula. I treu els peus del llit. Quan arribarà el dia que vulguis canviar tu els llençols?!... (*Surt.*)

GABRIEL: Ara vinc.

Però en GABRIEL es queda mirant una llarga estona la gàbia amb la cardina. Fos.

Escena 4

Bar

GABRIEL: I es va morir al cap de mig any. El teu pare. Es va morir quan jo encara era a Ceuta.

DANI: Ja estava malalt i et va voler estalviar el mal tràngol, per això et va aviar abans. T'ho va voler posar fàcil. Fins i tot la Laia te la devia buscar ell. Pobre. Va ser d'aquells

homes que no sabien demanar ajuda. A casa l'havien proscrit. Per a la meua mare i els meus germans grans, el pare no existia.

GABRIEL: Ens vam escriure, quan feia la mili. Vam mantenir les formes, ell sempre amable. Mai no em va dir res de res, fins que vaig deixar de rebre cartes. Em va costar, trobar la tomba al cementiri.

DANI: El van deixar sense làpida una colla d'anys. *Vendetta* familiar. Ja comprendràs que, amb aquests antecedents, això de la família ho trobo un pèl macabre. I ara que en Xavier i la mare es fan tant, no me'n refio. Amb en Xavier, qui ho havia de dir... Jo, per mi, que me l'està entabanant...

GABRIEL: Perquè adopteu?

DANI: Ella, que havia sigut tant de missa, ara... I en Xavier és molt criaturer.

GABRIEL: Però tu ets dels de repartir esperma com un aspersor...

DANI: Jo sóc dels que tenen una vida prou rica i fèrtil sense necessitat de bavalles ni pitets.

GABRIEL: Egoisme confortable, vaja.

DANI: Guarda't la teua opinió, que ja l'he vista venir.

GABRIEL: Si ets com el teu pare, potser te'n duries una sorpresa, de tu mateix. Vols dir que no és por? De vegades es tracta de seguir una intuïció, de saltar sense xarxa.

DANI: Doncs és això el que segueixo, una intuïció, una intuïció fortíssima que es nega a aquest joc vostre. La vida perdurable, els espermatozous corrent desesperats, la clauveguera dels gens volent desembocar, i una merda!

GABRIEL: La paternitat pot ser una simple variant de l'egoisme. Com més gran et fas, més banal i absurd es torna tot, les grans causes es relativitzen...

DANI: Ets pare per avorriment? No fotem...

GABRIEL: Assaja't amb la cardina. Serà com una prova. Una vida petita que serà tota responsabilitat vostra. No t'ho

agrairà, només notaràs un lligam, un pes. Serà molt fàcil. I un dia es morirà, i hauràs de definir què sents. Potser et sentiràs còmode, amb la indiferència que hi descobriràs, o fins i tot et sorprendrà aquella sensació d'alliberament, de s'ha acabat, per fi. O una tristesa suau, per favor, només era una cardina vella.

DANI: Insistent, tu...

GABRIEL: Deu ser l'única part de gitano que em queda. La meua mare venia roba al mercat. Era una fura...

DANI: Sí, ningú ho diria, que ets gitano.

GABRIEL: Sóc un gitano de jardí, per dir-ho d'alguna manera. El teu pare va fer bona feina. Em penso que, aquest donar-se, l'he après d'ell.

DANI: Va fer bona feina? No t'ha convertit en un desarrelat? No deus ser ni dels teus ni dels nostres...

GABRIEL: Teus, nostres, carai...

DANI: Entén-me pel que vull dir.

GABRIEL: Quina nosa, les interseccions, no? Els gitanos que no gitanegen ni roben carteres, els gais que acaben formant famílies tradicionals amb dona i criatures...

DANI: T'ho passes bé, al cim de la muntanya russa de les hormones? Deu ser divertit, un espectacle imprevisible cada... quan, cada vint-i-vuit dies? Com es llevarà, avui, amb quina me'n sortirà? Tu mateix, t'ho pots ben confiar.

GABRIEL: Havia de sortir. La misogínia gai tard o d'hora apareix. Som els pitjors, no? Els penedits, els que hem fet marxa enrere. Perquè se suposa que qui ho tasta no ho deixa. Entre homes és infinitament millor. Qui n'ha begut en tindrà set tota la vida...

DANI: Només penso que és una automutilació.

GABRIEL: Hi ha una part de renúncia, sí. En part, l'amor és això, no? No has renunciat a res, tu, per en Xavier?

DANI: Fins a la castració com tu, no. Estic cedint, i tant, que estic cedint. Tots fan pinça, en Xavier, la meua mare, els

meus germans, tot el món es confabula. No hi ha prou catalanets, doncs que s'hi posin els gais, que tenen peles. Ara sabran el pa que s'hi dóna, immersos en el món de les tetines i els mossegadors. A ells també els ha de tocar el rebre, com a tots. Guarda't la cardina per a algú altre. (*S'aixeca i es disposa a marxar.*)

GABRIEL: Dani, espera't.

DANI: Ho sento, hauràs de buscar algú per a la bèstia aquesta. M'ha agradat, haver-te conegut, i perdona si...

GABRIEL: Seu, sisplau, Dani. No és només la cardina. (*En Dani s'asseu.*)

DANI: Què vols dir?

GABRIEL: Hi ha més coses. T'he buscat perquè hi ha més coses. El teu pare va posar al meu nom el pis on vam viure. L'he tingut buit tots aquests anys. Em penso que és de justícia que l'heretessis tu.

DANI: Un pis? El vostre pis?

GABRIEL: I tu eres el seu preferit, no sé si ho sabies. Alguna cosa es devia ensumar.

DANI: Ja portem dues propostes de regals enverinats.

GABRIEL: Encara hi ha molts records d'ell, n'he guardat moltes coses. No hi ha viscut ningú més. És l'altra casa pairal teva, la casa del pare. N'hauríeu de parlar amb en Xavier.

DANI: Em vols regalar una gàbia...

GABRIEL: Et vull regalar un niu.

Fos.

Escena 5 Habitació

Penombra, tarda. En LLUC i en GABRIEL, al llit.

LLUC: Digues, te'n recordaràs, d'aquesta cambra?

GABRIEL: De l'habitació, si me'n recordaré?... Sí. Me'n recordaré.

LLUC: Avui no hi ha fressa, fixa-t'hi...

GABRIEL: Els paletes ja deuen haver plegat.

LLUC: Fem una mena de joc. Jo diré "Digues, te'n recordaràs, d'aquesta cambra?" I tu respondràs: "Me l'estimo molt".

GABRIEL: Fet.

LLUC: Digues, te'n recordaràs, d'aquesta cambra?

GABRIEL: Me l'estimo molt. Ja està?

LLUC: Sí, ja està. Mira, la persiana et fa ratlles. Encara tens la pell mig del sol, mig de la lluna.

GABRIEL: Mig del sol, mig de la lluna?

LLUC: Res, és un vers. Els poemes em fan de càmera fotogràfica. M'aturen el temps, el fixen. Tens gana? Hi deuen haver olives, no?

GABRIEL: Mataria per unes olives. I vermut.

LLUC: Marxant una d'olives i vermut. No són hores, però més val no parar-se a pensar què està bé i què malament... (*S'aixeca i surt.*)

*En GABRIEL treu una gàbia tapada que tenia oculta.
En LLUC torna amb les olives, el vermut i gots de plàstic.*

LLUC: Què és això, un canari?

GABRIEL, *descobrint la gàbia*: Una cardina. Un regal.

En LLUC s'hi acosta.

LLUC: Són ocells silvestres, no? Ja s'hi acostumen, a la gàbia?

GABRIEL: Sí, i tant! Sobretot si es fiquen a l'estaribén de petits. Aquest és un mascle jove, me l'ha caçat el cosí Rafael, amb vesc. S'hi queden enganxats.

LLUC, *obrint les llaunes i preparant-ho tot*: Com li direm?

GABRIEL: Ja ho tenia pensat. Li direm Carí.

LLUC: Carí? Què vol dir? (*En GABRIEL l'hi diu a l'orella. Rient.*) Titola. D'acord, Carí, benvinguda a casa.

GABRIEL: Benvingut. És un mascle.

En GABRIEL es queda encantat, mirant-se-la, i en LLUC mirant-se'l a ell.

LLUC, *per a ell mateix*: "L'amor, aquesta espurna. / Sol, sóc només desordre."

GABRIEL: Què dius?

LLUC: Res, la llista de la compra. Haurem de comprar-li menjar. Serveix el menjar de canaris? (*Comencen a menjar i beure.*)

GABRIEL: Ja ho preguntaré. Era un poema, no?

LLUC: El què?

GABRIEL: Allò que remugaves. Digue'm un poeta gitano.

LLUC: Joan Salvat-Papasseit. La seva mare era gitana.

GABRIEL: Te'n saps algun poema?

LLUC: Alguna estrofa... "Res no és mesquí, ni cap hora és isarda, ni és fosca la ventura de la nit"... i no me'n recordo de res més.

GABRIEL: Què vol dir isarda?

LLUC: Primer digue'm què vol dir estaribén.

GABRIEL: Estaribén? Doncs gàbia, presó.

LLUC: La foto, Gabi, fes la foto. Hi hem de sortir tots tres, la Carí també.

En Gabriel, còmplice, es disposa a fer una foto amb una càmera imaginària. Fos.

Escena 6

Bar

DANI: I no en vas tenir prou.

GABRIEL: Suposo que no. Durant deu anys em va semblar que sí, que en tenia prou. En Lluc, els estudis, les cardines, oncles, cosins i nebots...

DANI: Vas estudiar?

GABRIEL: Sí, el teu pare va insistir-hi molt. Va ser una sort, però, segons com, m'ha allunyat de les meves arrels. Miro de fer-m'hi, però dins la meva família ara em sento en fals. Sort del vincle de les cardines...

DANI: Encara vas a concursos?

GABRIEL: Cada cop menys. Però així veig la parentela...

DANI: Sou un poble extraordinari. Segles sense domesticarvos, sempre a la vostra...

GABRIEL: Som un poble desgraciat i miserable. Som com les cardines, ocells silvestres mal adaptats a les gàbies. Però tenim bon perdre, això sí. Sobrevivim i refilem. Refilen, perquè jo canto fatal...

DANI: Per què no ho has convertit en una raó per viure? El poble rom i dallonsis... Podries sentir-te afortunat, de tenir per què lluitar.

GABRIEL: No em facis riure. Per mi, tota la gitaneria ja podria llançar-se a mar. Sempre serem uns nòmades mal adaptats, assimilem malament els greixos i ja estem passats a cap edat. I el folklore, sisplau, el folklore! L'ànima gitana, el *cante jondo*, García Lorca, la rumba i el ventilador... Sembles el teu pare, seduït per una rastellera de tòpics digerits fins al cansament.

DANI: Te n'avergonyeixes?

GABRIEL: No. Valoro més altres coses, la Laia, els meus fills. Fins i tot el meu passat amb en Lluc. Tu compleixes anys al juliol, no? El vint-i-nou?

DANI: Com ho saps?

GABRIEL: El teu pare els apuntava al calendari, cada any. El teu i el dels teus germans. L'acceptaràs, el pis? I la cardina?

DANI: És tot un lot, no? Hi vas inclòs tu, també?

GABRIEL: Si ho has entès com una manera de crear vincles, aquesta no era la intenció.

DANI: No, ets tu qui no m'ha entès. Tot això, no ho deus haver explicat a ningú, no?

GABRIEL: El què?

DANI: La vida amb el meu pare, els deu anys amb ell. El pis, buit i amagat com qui té un amant. No ho has dit a la Laia, ni a ningú de casa teva. Què va ser el meu pare per a ells sempre, Gabriel: un amic, un protector? Ningú no preguntava, i si s'ensumaven alguna cosa, amb els païos ja se sap, hi són per espreme'ls com una llimona.

GABRIEL: No siguis injust. En Lluc és l'home a qui més he estimat en tota la meva vida.

DANI: I és per això que m'has estat buscant, perquè almenys algú ho sàpiga, algú que reculli aquesta història. En el fons, és això el que em vols donar, una altra història d'amor desgraciada, i no pas el pis i una cardina vella.

GABRIEL: De què serviria, explicar-ho a la meva dona, a la meva família, als meus fills? Si una història fa nosa, s'acaba oblidant igualment, prou que ho saps a casa teva. En canvi, imaginava que tu Dani te'n podries cuidar, que te l'estimaries. I no va ser cap història desgraciada.

DANI: I vet aquí altra vegada la vida perdurable.

GABRIEL: Què vols dir?

DANI: El que es tracta és això, de perllongar-se, transcendir, durar. Ous, esperma, memòria. De pares a fills, de fills en fills, en una roda eterna fins que algú digui prou. Ximpler com som, ens pensem de tocar la lluna amb un pal que ens allargui la mà. Es tracta d'això, sempre és això. Que algú ens recordi, per morir una mica més tard. Per què ho fem, per vanitat, per biologia?

GABRIEL, *mirant-se la gàbia*: Un ocell no canta perquè tingui una resposta. Canta perquè té una cançó.

DANI: Si al final tot acaba aigua avall. Amb el temps, tot se'n va.

GABRIEL: Per què t'ho mires així?

DANI: Jo t'havia vist una sola vegada, Gabriel, érem molt joves tots dos. T'abraçaves amb el meu pare, a casa meva, i tothom et va veure. Va ser el gran daltabaix, el gran escàndol, te'n deus recordar. Però aquell gest, a hores d'ara encara m'enlluerna. Aquell gest, jo l'he estat buscant molts anys, a molts de llits. I ara que era a punt de retrobar-lo, tinc un altre símbol de desamor i oblit.

GABRIEL: No és veritat. Junts, tots dos vam créixer, vam fer-nos millors i més feliços. Va ser una gran història d'amor, creu-me. Agafa-la, conserva-la, si vols millora-la, o falseja-la al teu gust. Això, això és la vida perdurable que tu dius. Jo visc millor sentint que tot es guarda en algun prestatge, tot viu com si es representés en algun lloc, en funció contínua i diferents actors. Tot se'n va i tot resta, tot es gasta i es repeteix, les abraçades, l'amor, les paraules, el final. "I tota fulla, verda eternament." I el pis, queda-te'l, també. Si no vols la cardina, ja me l'enduc.

DANI: No, el pis no el vull pas. Prou de nius i de gàbies. Guarda'l per als teus fills, segur que els farà favor. Però m'enduré la cardina, amb una condició.

GABRIEL: Quina?

DANI: Que anem tots tres al cementiri, algun dia, a veure'l.

GABRIEL: Amb en Xavier?

DANI: No, amb la Laia. Hi hem d'anar amb la Laia. I amb els teus fills, si vols.

GABRIEL: Per què forçar tant les coses?

DANI: Perquè no llencis més a la brossa els trossos de tu que no et serveixen. T'hi avens o no?

Fos.

Queros,
en el món subterrani
Primera variació

Joan Solana i Figueras